

תוקף: ינואר 2012	תקנון כללי	דבש איכות ישראלי
מהדורה: 7.1		

מועצת הדבש

תקנון כללי בנושא תוכנית

דבש איכות ישראלי

לשנת 2012

תוקף: ינואר 2012	תקנון כללי	דבש איכות ישראלי
מהדורה: 7.1		

תוכן עניינים

3	שייכות ויעדים	1
3	תחום המסמך	2
4	כללי	3
5	דרישות מהשותפים	4
7	הערכה ואכיפה	5
9	השימוש בתו	6
9	כתב ויתור	7
10	נספח א': כללים ודרישות סף ישימות לתחום	8
11	נספח ב': תכונות מינימום לבדיקות מעבדה	9
12	נספח ג': תרשים זרימה לתהליך המבדקים לשותף לתוכנית האיכות	10
מצורף	נספח ד': רשימת תיוג למגדל	11
מצורף	נספח ה': רשימת תיוג למשווק	12

תוקף: ינואר 2012	תקנון כללי	דבש איכות ישראלי
מהדורה: 7.1		

1. שייכות ויעדים

מסמך טכני זה הוא פרי יוזמתה ובניהולה של "מועצת הדבש", שכתובתה היא:

רח' יוני נתניהו 5

ת.ד. 1129

אור יהודה 60500

מטרת התוכנית (המכונה בקיצור "תו האיכות") היא לבדל ולמתג שיווק של דבש איכות ישראלי, העונה לציפיות משתמשים המעוניינים לקבל ביטחון במוצר מזון טבעי, העומד בדרישות התקן ומעבר לו. יעדי התוכנית הם:

- אימוץ תהליכים מבוקרים החל בשלבי הייצור, דרך הטיפול והרדייה, וכלה באריזה ושיווק, על פי המקובל לגבי מוצרי מזון בטוחים במדינת ישראל.
- דבש, כמוגדר בת"י 373 ובעל מאפיינים מקובלים בדירקטיבות אירופאיות.
- קביעת נורמה של השתפרות מתמדת והתנהלות מקצועית אחראית ונאותה.
- מיסוד מסגרת אחידה לאימות ואישור השותפים לתוכנית.
- הנחת תשתית של שקיפות ואמינות בין המשתמשים, היצרנים והמשווקים.
- יישום שיטות מקובלות להבטחת איכות ובטיחות המוצר, על פי עניין המשתמשים.

2. תחום המסמך

מסמך זה מציג את הדרישות והמסלולים הנפרדים לאימות עבודת המגדלים ולהתעדת משווקים כשותפים לתוכנית "דבש איכות ישראלי". מפורטים החובות והזכויות של הגורמים המעורבים, בהתנהלות נורמטיבית וחריגה.

אין בכוונת המסמך להכתיב דרכים לקיומן של מערכות ניהוליות מכוונות לאיכות ולבטיחות המוצר, המוגדרות בתקנים גנריים לתחום המזון. אין בכוונת תוכנית זאת, להפחית, להחליף או לבטל מדרישות על פי דין מחייבות של רשויות וגופים הפועלים במדינת ישראל.

תוקף: ינואר 2012	תקנון כללי	דבש איכות ישראלי
מהדורה: 7.1		

השתתפות בתוכנית ו/או קבלת היתר לשימוש בסמליל (לוגו) התוכנית מעיד על עמידה בדרישות איכות שהציבה המועצה, ולא מהווה גושפנקא לעמידה בדרישות חוקי מדינת ישראל.

3. כללי

תוכנית זאת מנוהלת ומסוקרת באחריות צוות היגוי מטעם מועצת הדבש. צוות זה מוסמך למנות חברים לוועדות הערכה, טיפול בחריגים ובפניות השותפים לתוכנית. התוכנית מתבססת על סיקור מקצועי של המועצה, המאומת בידי חברה חיצונית ומפוקח על ידי סוקר מוסמך. סיקור המועצה מתבסס על פיקוח שוטף באתרי האגירה, מבדקי מכוורת ודיגום תוצרת. בדיקות דוגמאות של תוצרת דבוראים ומשווקים, נעשית במעבדות מוכרות ומאושרות (ISO 17025) לבדיקות התקניות הספציפיות לאיכות דבש. המבדקים נערכים על בסיס רשימות תיוג (check-list) אחידות, המעודכנות ומאושרות מעת לעת בידי צוות ההיגוי של המועצה. רשימת התיוג מאפשרת הערכה אחידה, מבטיחות ידע ומוכנות של השותף לתוכנית ומאפשרות סיווג בדבר רמת העמידה של הנבדק בדרישות.

הכרה כשותף לתוכנית מחייבת הישג של ציון 60 לפחות ברשימות התיוג. מגדל-שותף נדרש לעמידה במבדקי פיקוח באתרי הגידול, ובמבדק אחד לפחות בבית-הרדייה, שיבוצע ע"פ רשימת התיוג למגדל. מגדל המשווק את תוצרתו בעצמו במסגרת התוכנית ייבדק בנוסף להתאמה מול רשימת התיוג למשווק.

אם נמצאה חריגה מהותית מהוראות העבודה, בין אם בבית הרדייה ובין אם בנקודות המרעה, רשאית וועדת ההערכה להפסיק את השתתפות המגדל או המשווק בתוכנית ולהסיר כל סימון בסמליל התוכנית.

שותף לתוכנית נדרש להגיב לדוחות הסוקר (בעניין ממצאים שליליים המחייבים פעולות שיפור של הנבדק) בכתב. תגובה לממצאי בדיקת נקודת מרעה תשלח בתוך 3 ימי עבודה מקבלת הדו"ח. תגובה לממצאי בדיקת בית-רדייה ושיווק תישלח בתוך 7 ימי עבודה מקבלת הדו"ח ותפרט את הפעולות המתקנות שהחליט השותף לבצע ולוחזמנים להשלמתן.

תוקף: ינואר 2012	תקנון כללי	דבש איכות ישראלי
מהדורה: 7.1		

אי התייחסות לממצאי המבדק בפרק הזמן הנדרש, גוררת פגיעה בסיווג ואף עלולה להביא לגריעת המועמד מהתוכנית. הודעה על כך נמסרת בכתב לנבדקים.

א. מגדלים

ההצטרפות פתוחה למכוורות המחזיקות לפחות 100 כוורות. המגדל, לפי החלטתו, יכול להודיע מי המשווק/ים אליהם נשלחת תוצרתו (לרבות שמו, אם משווק עצמאית). מסקנות המבדק ידווחו למשווקים אלו.

המגדל נדרש להצהיר על הניצול שעושה בכוורות, מעבר למטרות של גידול דבורים להפקת דבש (כגון גידול מלכות, האבקה, ניסויים מדעיים, הפקת תכשירים וכדומה). בסמכות מינהלת התוכנית לאשר או לדחות בקשת הצטרפות או להתנות ההצטרפות במילוי דרישות ייחודיות ההולמות את פעילויות הדבוראי.

רשימת התיוג המצורפת בנספח לתקנון מהווה רשומה למילוי דרישות התוכנית ונועדה להוות גם אמצעי להדרכה ומעורבות המגדל. על המגדל לבצע הערכה עצמית למשקו ע"פ רשימת התיוג.

הערכת המגדל מתבססת על מבדק לאימות תכנון וביצוע פעולות גידול דבורים נכון (על פי פרוטוקול שהוכן על ידי המועצה והנחיות מדריכי שה"מ), לרבות מצב תשתיות, מודעות והדרכה. כן נעשה פיקוח באתרי הרעיה המוסדרים של המגדל, בתקופות האגירה.

המגדל יפעל בשקיפות מלאה כלפי המינהלת ונציגיה. פעולת טיפול (האכלה, תרופות) שחורגת מהכללים המקובלים, כפי שנקבע בפרוטוקול הגידול וע"פ הוראות שה"מ המתפרסמות מעת לעת, חייבת בדיווח בפקס לגוף הבודק, טרם ביצוע הטיפול.

המגדל יציין מיקום מדויק, מספר כוורות, כמויות, תאריכי טיפול והצדקה לביצוע הפעולה החריגה. אין צורך לחכות לאישור מטעם הגוף הבודק, אך מומלץ ורצוי לקבל חוות-דעת כתובה ממדריך שה"מ. דיווחי הטיפולים החריגים ישמרו ויבדקו בשטח לאימות. מצב הכוורות ומשקלן יתועד. נתוני הבדיקה ידונו בשיתוף עם שה"מ ויוחלט האם הטיפול החריג היה מוצדק. במקרה של שלילת ההצדקה ע"י גורמי המקצוע, המקרה יטופל כחריגה לכל דבר ומעמד המגדל עלול להיפגע.

תוקף: ינואר 2012	תקנון כללי	דבש איכות ישראלי
מהדורה: 7.1		

בעיקרון, הקריטריונים לפרמטרים בבדיקת דבש טהור הם כמוגדר בת"י 373 (נספח ב'), באפשרות של בדיקות נוספות, המוכרות בתחום ונועדו לאמת את טיב המוצר. ועדת הערכה שוקלת את ממצאי המבדק והפיקוח ומסווגת את רמת המגדל לעמידה בדרישות התוכנית. תקצירי המבדקים ונתוני סיווג המגדל נמסרים לידיעת המשווק עמו הוא קשור עסקית והודעה על כך רשומה בחוזה ההצטרפות שלו לתוכנית.

ב. משווקים

ההצטרפות לתוכנית פתוחה למשווקים החברים במועצה לייצור ולשיווק דבש בישראל או למגדלים המשווקים את תוצרתם בעצמם (להלן מכונים "משווקים"). משווקים אורזים ומספקים תוצרת גמורה, המזוהה בשם מכוורתם או מותג (לרבות מותג פרטי), לנקודות מכירה המוכרות לציבור הצרכנים. למען הסר ספק, תוכנית זאת איננה מיועדת לגורמים העוסקים בשיווק ומכירה של מוצרים או תכשירים על בסיס דבש.

משווק המעוניין להצטרף לתוכנית ולזהות תוצרתם ב"תו איכות" של המועצה, נרשם בעונת החורף של השנה, במינהלת התוכנית ומספק רשימה של מגדלים הקשורים עמו חוזית.

בכדי להשתתף בתוכנית האיכות, על המכוורת לייצר דבש ש-70% ממנו לפחות יוצרו ע"י מגדלים המשתתפים בתוכנית האיכות. יתרת הדבש, בין אם דבש ישראלי או דבש מיובא, חייב לעמוד בבדיקות קבלה, בדיקות מעבדה וקריטריוני איכות נוספים כפי שיגדיר המשווק ולאחר אישור וועדת הערכה.

ההתקשרות בין המשווק והמגדל תציין את חובת המשווק לבצע בדיקות קבלה אקראיות לתוצרת נכנסת ואת זכותו להעביר את התוצאות לעיון הסוקרים /או נציגי המועצה. המשווק נדרש להוכיח בעת המבדק יישום נוהלי עבודה כמקובל בתעשיית מוצרי מזון (ראה נספח א'), כללי בקרה לבטיחות מזון ובקרה לתוצרת מוגמרת המשווקת לצרכנים.

חובה על המשווק להודיע על שינויים ברשימת הספקים שלו, בשיטה / כמות הבדיקות או על קבלת תוצאות חריגות בתוצרת.

תוקף: ינואר 2012	תקנון כללי	דבש איכות ישראלי
מהדורה: 7.1		

על המשווק לבצע הערכה עצמית ע"פ רשימת התיוג.

ג. הנחיות לשותפים

שותף התוכנית יאפשר גישה סבירה לנציגים מורשים (סוקרים / פקחים) מטעם מועצת הדבש לכל המתקנים, התיעוד והגורמים המעורבים בתוכנית. מינהלת התוכנית תעדכן מעת לעת את השותפים לגבי יישום התוכנית השנתית והעלויות וכן על פי השינויים שיחולו בתקנון זה. בסמכות מינהלת התוכנית לדגום אקראית תוצרת משווקים מנקודות מכירה לציבור, לשם אימות עמידת המוצר בדרישות (ראה נספח א'). תוצאות חריגות בבדיקת תוצרת מדווחות מידית למשווק. מינהלת התוכנית רשאית לדגום אקראית מנות נוספות (על פי שיקול דעתה) לשם אימות הבעיה. עלויות הבדיקות בעקבות החריגות יחולו על המשווק. המועצה מוסמכת ליזום לפי שיקול דעתה עריכת מבדק נוסף, באתראה קצרת מועד, במקרים חריגים או על פי יוזמתו של שותף לתוכנית. המועד לתיאום מבדק באתראה קצרה עומד על 24 שעות.

4. הערכה ואכיפה

ממצאי המבדקים ו/או תוצאות הבדיקות מועברות בתוך שבוע ימים מהערכת בועדת ההערכה של מינהלת התוכנית (נערכות בעונה מדי שבועיים). סיכומי המבדקים והפיקוח אצל המגדלים מסווגים בהתבסס על: הצגת ראיות קבילות (רשומות) למעורבות מלאה של השותף בתוכנית. קיום ממצאים העלולים לפגום בבטיחות התוצרת כמוצר מזון. אי ביצוע פעולה מתקנת לממצאים שהועלו במבדק. שימוש מוטעה / במזיד בכיתוב "שותף לתוכנית איכות" של המועצה, על גבי המוצרים הנמכרים. אי עמידה בדרישות חוזיות עם המועצה, בענייני תקנון זה ובהתאמה למכתב ההצטרפות החתום.

תוקף: ינואר 2012	תקנון כללי	דבש איכות ישראלי
מהדורה: 7.1		

הערכת המשווקים מתבססת על:

קיום תשתיות ניהוליות לאיכות ובטיחות הדבש כמוצר מזון.

קיום שיטות מתועדות לקבלה, בדיקה, תהליך אריזת התוצרת ואימות האכיפה.

קיומן / היעדרן של חריגות בבדיקות תוצרת.

טעויות בשימוש בכיתוב "שותף לתוכנית האיכות" של המועצה, על גבי המוצרים הנמכרים.

אי עמידה בהסכמים מול המועצה, בעניין מכתב ההצטרפות.

שותף לתוכנית נדרש להגיב בכתב לפניית ועדת ההערכה לגבי ממצאים שליליים

בתחומו. חוסר התייחסותו לפנייות ועדת ההערכה תגרור התראה בדבר הקפאת

הכרתו כ"שותף לתוכנית", לתקופה שבין 1 עד 3 חודשים.

במהלך תקופת ההקפאה זכאי השותף לתוכנית לערער לפני ועדת ערר של

המועצה או להגיש ראיות מוצקות / תוכנית לפעולה מתקנת, מפורטת ומנומקת לדיון

הצוות הטכני.

באחריות ועדת ההערכה לדון בכל פניית ערעור בתוך 5 ימי עבודה ולמסור

החלטתו להנהלת המועצה / ועדת ההכרה, למשווק ולגורמים רלוונטיים נוספים על פי

העניין.

החלטות ועדת הערר הן סופיות ויינתנו בכתב בתוך 14 יום מסיום תהליך הערר.

השותף לתוכנית יישא בעלויות כל מבדק / בדיקת תוצרת המתחייבים לאימות

עמידתו בתנאים והתניות המועצה, ו/או הנובעים מחידוש ההרשאה לשימוש בכיתוב

"שותף לתוכנית".

תוקף: ינואר 2012	תקנון כללי	דבש איכות ישראלי
מהדורה: 7.1		

5. השימוש בתו

בהרשאה בכתב מועדת ההכרה של המועצה, רשאי שותף לתוכנית להשתמש בסמליל ייחודי (סימן רשום של המועצה) לסימון התוצרת המשווקת, בתנאי ששולמו הדמים בגין החברות על פי ההתקשרות החוזית בין הצדדים. אין להעביר את זכות השימוש בלוגו לצד שלישי. אי עמידה בתנאי זה מהווה אי התאמה ועלולה לגרור פעולות כמוגדר בפרק 5. שותף לתוכנית חייב לעמוד בכל ההנחיות לשימוש בלוגו, כפי שמתחייבת המועצה מעת לעת לציבור המשתמשים.

6. כתב ויתור

הנהלת מועצת הדבש, חברים בוועדותיה וכל הפועלים בבנייה, ניהול ותפעול של תוכנית האיכות אינם אחראים לכל הפסד, נזק, תשלום, עלות או הוצאה, בין ישירה או עקיפה, העלולות להיגרם לשותף לתוכנית הפועל במסגרת תקנון זה. תקנון זה כפוף לכל דרישה תחקיקתית רלוונטית לתחום הפעילות של המועצה וכל תביעה בגינו תידון בבית משפט ישראלי, בתל אביב. רשויות וגופים מקצועיים הסבורים שדרישות ספציפיות בתקנון זה אינן בגדר הסבירות, פנייתם תידון בגוף המקצועי הרלוונטי של המועצה והסעיפים יתוקנו ללא דיחוי בהתאם לנסיבות.

תוקף: ינואר 2012	תקנון כללי	דבש איכות ישראלי
מהדורה: 7.1		

נספח א' – כללים ודרישות סף ישימות לתחום

1. משלושת גורמי הסיכון לבטיחות מזון (מיקרוביולוגי, כימי ופיזיקאלי) בתחום הדבש יש להיזהר במיוחד משני האחרונים. רמת הסוכרים הגבוהה והחומציות של המוצר, מביאים את הסיכון המיקרוביאלי לרמה אפסית.
 2. דרישות קדם של תעשיית המזון, הישימות לתחום ייצור הדבש: שימוש נכון ומבוקר באמצעי טיפול בכוורת (אנטיביוטיקה, קומפוס, אמיטרז, פומידיל), חומרי צבע / שימור לעץ, שמירת התוצרת בשינוע לבית הרדייה (זיהום המשאית, בעלי חיים, חומרי שטיפה), הרחקת חומרים כימיים בבית הרדייה, כמו גם בעלי חיים, ציוד טכני, אמצעי סינון בלויים / מזוהמים, שימוש כלים מפברגלס / חביות / צנרת פלסטית שאינם ב"איכות מזון", מתקן המתוחזק בצורה ירודה (עובש, חלונות חסרים, חיבורי קירות / רצפות המהווים בית גידול למזיקים / שמרים למיניהם).
 3. דרישות קדם של תעשיית המזון הישימות לתחום אריזת הדבש: ניקיון המתקנים, ציוד והיגיינה של העובדים הבאים במגע עם המוצר, לרבות קיום מתקני סניטציה ומצב תחזוקתם. ביצוע מדיניות מניעה פעילה בעיקר בנושאים: זכוכית, אזבסט, מכרסמים / מזיקים, סילוק בעלי חיים ממקום אריזת המוצר.
 4. אמצעי ניטור ובקרה מבוקרים: יישום אמצעים ושיטות לווידוא טמפרטורות החימום (מניעת חימום יתר הגורמת להעלאת רמת ה-HMF ולפגיעה בפעילות הדיאסטזה ואנזימים אחרים שבמוצר), מאזני שקילה מאומתים בטווח תחום העבודה (בדרך כלל בין 350 גרם ל- 1.5 קילו), כיתוב נאות וסימון המוצר על פי הנחיות תקנים ת"י 373 וכן ת"י 1145.
 5. לתקן הישראלי קיים עדכון של אגף התקינה במת"י. בתקופת העדכון יתבססו בדיקות שגרתיות לדבש בתוכנית זאת על רמת HMF של 80 מ"ג / ק"ג.
- המועצה שומרת לעצמה הזכות להוסיף לבדיקות התקן בדיקות אימות נוספות, כגון: מוליכות חשמלית, יחס איזוטופים של פחמן בסוכרים המופרדים והשוואה כנגד היחס בחלבוני המוצר, יחסי חד סוכרים ועוד.
6. הצעת תוכן עניינים בעת הכנת תיק בקרת סיכונים (HACCP) למכונרת:

תיאור כללי של פעילות המכונרת, תיאור המוצר / ים, רשימת תשומות / חומרים נכנסים לתהליך, מתווה המתקן ושייך לפעילויות, מיפוי סכנות ביולוגיות, מיפוי סכנות כימיות, מיפוי סכנות פיזיקליות, סכנות שלא בשליטת המגדל / משווק, תוכנית HACCP, רשומות בתהליך.

תוקף: ינואר 2012	תקנון כללי	דבש איכות ישראלי
מהדורה: 7.1		

נספח ב' – דגימות דבש ובדיקתן

מטרת הבדיקות היא לאמת את האפקטיביות של "תו איכות".

רמות של בדיקות תוצרת

א. בדיקות ברמת משווק תוצרת (עצמיות, פשוטות יחסית, מהירות ולא יקרות):

צבע, ניחוח וארומה, מופע, מקדם שבירה, מוליכות חשמלית.

ב. בדיקות מעבדה מוסמכת (על פי מפרט התקן): הרכב סוכרים מחזרים (F/G), סוכרוז, רטיבות,

חומציות, pH, מקדם דיאסטז, HMF ומוליכות. מעבדות מתמחות (אפליקה, מת"י, בקטום,

אמינולאב) בתנאי שברשותן תעודת מעבדה מאושרת (ISO 17025) לסוג הבדיקות הנדרש.

ג. בדיקות מיוחדות: יחס איזוטופים פחמן לסוכרים ולחלבון, בדיקות NIR, מיקרוסקופיה. אלו בדיקות

מיוחדות ונדירות, הנעשות במעבדות מתמחות בחו"ל (אנגליה, שוויץ, גרמניה, ארה"ב).

כל דוגמא היא מייצגת, אקראית והומוגנית, אחידה ומייצגת, בסך 100 גר'.

סוג הדוגמא

מבחינים בין דוגמאות הנלקחות מהדבוראי מבית הרדייה ובין דוגמאות בוגרות הנלקחות ממדפי

המכירה. הדוגם יציין את סוג הדוגמא במדבקה על גבי הצנצנת:

1. דוגמא טרייה, מקורה אצל המגדל, בטווח של 10 ימים ממועד רדיית החלות.

2. דוגמא ארוזה, בטווח של עד 28 יום ממועד האריזה.

3. דוגמת מדף: מוצר המוצע למכירה ללקוחות וגילה בין חודש לחצי שנה, ממועד האריזה.

כללי דגימה

א. כל דוגמא הנדגמת ונבדק מעל 6 חודשים מיום האריזה, תסומן כ"מוצר ותיק".

ב. משווק יקפיד על שמירת 3 דוגמאות מסומנות מכל אצוות אריזה.

ג. תדירות בדיקת דבש משווק על ידי מינהלת התוכנית, תלויה בתוצאות בדיקות מצטברות.

נספח ג'- תרשים זרימה עריכת מבדקים

תרשים תהליך עריכת מבדקים לשותף תוכנית תו איכות

